

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 9.—, inozemstvo
Din 64.—. — Poštno-čkovni
račun 10.603.

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška cesta 5
Telefon Interurban 113.

Cena inseratov: cela
stran Din 2000.—, pol stra-
ni Din 1000.—, četrt stran
Din 500.—, 1/2 strani Din 250.—,
1/4 str. Din 125.—, Mali oglasi
vsaka beseda Din 1.20.

Razorožitev z vidika narodnega gospodarstva.

Voditelj angleške liberalne stranke, bivši ministrski predsednik in večkratni minister Lloyd George je meseca decembra lanskega leta v angleškem parlamentu obtožil razorožitveno komisijo Društva narodov v Ženevi zadremnosti in nedelavnosti. Ostra je ta sodba, danes pa nočemo preiskovati, ali in v koliko je utemeljena. Toda resnica je, ki se ne da zanikati, da je pripravljala komisija Društva narodov večkrat in dolgo časa zborovala, ni pa mogla priti do zaželenega uspeha. Ni mogla izvršiti vseh potrebnih priprav ter odstraniti vseh ovir, da bi se mogla vendar enkrat sklicati mednarodna in meddržavna konferenca, ki bi sklenila splošno razorožitev ali boljše rečeno zmanjšanje oboroženosti.

Ko je delavska stranka pod vodstvom Macdonalda prišla v Anglijo na vlado, se je s hvalevredno vnemo lotila tega zapletenega mednarodnega vprašanja. Macdonald je kmalu po nastopu vlade lanske leto potoval v Ameriko, da se s predsednikom Zedinjenih držav Hooverjem dogovori o razmerju pomorske oboroženosti med Ameriko in Anglijo. Posledica dogovora med Macdonaldom in Hooverjem je bila londonska konferenca za pomorsko razoroženje, ki se je sestala v zadnji tretjini meseca januarja t. l. in ki se je poleg Anglije in Amerike tudi udeležujejo Francija, Italija in Japonska. Konferenca že traja skoro 8 tednov, razprave pa še vendar niso dozorele do medsebojnega sporazuma.

To je dokaz, kako težko in zapleteno je vprašanje razorožitve. Sporazum v vprašanju pomorske razorožitve med 5 velesilami naj bi bil priprava za veliko širji in obsežnejši sporazum za splošno razorožitev. Ako se največje pomorske sile sporazumejo med seboj o tem, koliko naj ima posamezna država bojnih ladij razne kakovosti in velikosti, je upati, da pride med njimi in drugimi državami tudi do soglasja v vprašanju zmanjšanja oboroženosti na kopnem in v zraku. Če pa bi se londonska konferenca o pomorski razorožitvi končala z neuspehom, ni upravičene nade, da bi prišlo med državami v Evropi in na svetu do kakšne pogodbe, po kateri bi se sedanje stanje oboroženosti zmanjšalo.

Kaj bi to pomenjalo v moralnem in

političnem oziru, osobito za nujno potrebno pomirjenje duhov, za zagotovitev in utrditev miru v Evropi in na svetu, je vsakomur znano in ni treba, da bi o tem podrobneje razpravljali. Opozoriti pa hočemo na gospodarsko stran tega vprašanja. Oboroženo stanje evropskih in izvenevropskih držav nalaga narodom velika gmotna breme, ki se po svetovni vojni niso zmanjšala, temveč so narasla ter zahtevajo od narodov velike žrtve.

Kar se dostaje obremenitve narodnega gospodarstva z izdatki za oboroženost, hočemo danes našim čitateljem postreči s številkami o narodnem premoženju posameznih držav in o razmerju, ki v njem stroški za oborožitev posegajo v to premoženje. Po poročilu angleškega profesorja Noel Bakerja je znašalo narodno premoženje, zračunano na posameznega prebivalca (na človeka):

	leta 1913	leta 1929
v Zed. državah	19.662 din.,	35.527 din.
v Nemčiji	8.583 din.,	13.153 din.
v Angliji	12.990 din.,	25.154 din.
v Franciji	10.170 din.,	11.187 din.

Izdatki za oboroženost pa so znašali, preračunani na posameznega državljanca:

	l. 1914	l. 1929
v Zedinj. državah	138 din.,	312 din.
v Nemčiji	447 din.,	149 din.
v Angliji	480 din.,	705 din.
v Franciji	439 din.,	718 din.
v Italiji	241 din.,	380 din.
na Japonskem	98 din.,	217 din.

Na vprašanje, koliko odstotkov državnega proračuna gre v posameznih državah za stroške oboroženega stanja, naj služi kot odgovor in pojasnilo proračunsko leto 1928-29. V tem letu se namreč od celokupnega državnega proračuna posamezne države porabile za izdatke za vojsko in mornarico te-le odstotke:

	%
Zedinjene države	18
Anglija (brez dominionov)	14.1
Nemčija (samo država)	7.6
Francija	28.9
Italija	23.4
Japonska	28.9
Nizozemska	15.4
Švica	10

Iz navedenih števil se vidi, koliko obremenjuje oboroženo stanje državni proračun v posameznih državah. Sprito teh števil ni treba posebej poudarjati, kaj bi razorožitev ali vsaj zmanjšanje oboroženosti pomenjalo za narodno gospodarstvo posrednih narodov in držav. Številkam je svojska večja dokazna moč kakor besedam.

Kmetje, v „Kmetisko zvezo“!

V »Slovincu« z dne 5. marca t. l. sem bral poročilo Narodne banke za zadnje četrtletje l. 1929. V tem poročilu se nahajajo te besede: »Težavni položaj kmetijstva, naše najvažnejše produkcijske panoge, se je moral slabo odraziti v drugih panogah našega narodnega gospodarstva, posebno pa v trgovini, ki v nekaterih krajih ni mogla priti iz depresije, ki se kaže v povečanem številu konkurzov.«

V teh besedah je obseženih več važnih resnic. Izražen je pomen kmetijstva za druge panoge narodnega gospodarstva, zlasti za trgovino, kateri se ne more dobro goditi tamkaj, kjer se kmetu slabo godi. Proglašajo se kmetijstvo kot najvažnejša panoga naše proizvodnje. Obenem pa se ugotavlja težavni položaj našega kmetijstva.

S tem je Narodna banka naše države potrdila to, kar mi kmetje vsi težko

čutimo in še težje prenašamo, da je namreč položaj kmeta težek. Če mi kmetje sami tožimo in tarnamo o svojih težavah, bi morda kdo mislil, da pretiravamo. Ako pa Narodna banka izjavlja, da je položaj našega kmetijstva težek, ne bo nihče mogel reči, da je to pretiravanje.

Spominjam se, kako so pri narodnih prireditvah po koncu svetovne vojne v Mariboru vozili na posebno prirejenem vozu kralja Matjaža, ki je v obnovljeni življenski sili dvigal glavo. Sedaj pa je najbrž zopet zadremal v obnemoglosti. Zdi se mi, da je to podoba našega kmeta. Med vojno in po vojni je svoje pridelke za ugodno ceno prodajal. Kar je moral kupiti, ni bilo pretirano drago. Danes pa so cene kmetijskih pridelkov primeroma nizke in tudi za nje ne more prodati, kar pridelal, kar pa potrebuje, obleko, blago, orodje itd., pa mo-

za kupiti za visoko ceno. Tudi z raznimi davščinami in dajatvami smo prizadeti. Tako je naš kmet začel kloniti z glavo kakor kralj Matjaž.

Toda ne sme kloniti z glavo, marveč jo mora dvigniti v novem zaupanju. To upanje se opira na prepričanje o važnosti kmetijskega stanu. To prepričanje je splošno ter je tudi našlo izraz v poročilu Narodne banke. Pred vsem pa mora to prepričanje prešiniti nas kmete. Ako se kmetje zavedamo, kako važen je naš stan, bomo tudi sami storili vse, da ga ohranimo in okrepimo. Na druge se ne smemo zanašati ter drugim prepuščati, da nas rešujejo. Sami si pomagajmo, kolikor je v naših močeh!

Ta naša moč bo velika, ako jo zberemo in organiziramo. Posameznik je in ostane slab, v vzajemnosti in organizaciji je moč. Česar eden ne zmore, ker je preslab, to zmore združena moč večjega števila tistih, ki pripadajo istemu stanu. Zato pa smo kmetje vest o organizaciji »Kmetijske zveze« sprejeli z velikim veseljem. To naše veselje raste vedno bolj, ker slišimo, da kmetje po vseh vaseh pristopajo k tej svoji stanovski organizaciji. Tako je prav, dragi moji stanovski tovariši! Podajmo si naše žuljave kmetijske roke, da si pomoremo drug drugemu! »Kmetijska zveza« naj napreduje in zbere v svojem okrilju vse naše kmete!

Florjančič Jakob.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Atentat makedonstvujučih. Razmerje med našo državo in Bolgarijo je postalo po zadnjem sporazumu že čisto prijateljsko. Da bi se to prijateljstvo še utrdilo, za to vedno poskrbijo makedonstvujuči, ki so vrgli 3. marca v Pirotu na mirno prebivalstvo dve bombi, ki sta zahtevali 1 mrtvega, 8 težko in 6 lažje ranjenih. Ta okrvavljena organizacija je ubila za časa prvih posvetovanj v Pirotu generala M. Kovačevića. V pričetku druge pirotske konference so izvršili napad na mednarodni vlak v Caribrodu. Tokrat so zopet poskusili, da preprečijo nadaljevanje sporazuma med nami in Bolgari. Jugoslovanska javnost pričakuje, da bo nastopila bolgarska vlada z vso odločnostjo proti tem neprestanim kallicem miru.

Predsednik Čehoslovaške 80letnik. Predsednik čehoslovaške republike Masaryk je slavil te dni svojo 80letnico, ki je odmevala z vso prisrčnostjo po vseh večjih mestih Male antante ter Francije.

V Berlinu je umrl 6. marca izza svetovne vojne dobro znani nemški admiral Tirpitz, ki je bil rojen marca 1849. V svetovni vojni je bil ravno on, ki je začel z delovanjem nemških podmornic in je osovražil radi torpediranja nepristranskih ladij Nemce na celem svetu in pred vsem pri Amerikancih.

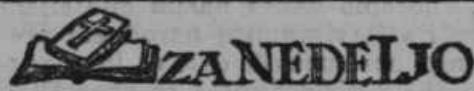
Avstrijski kancelar dr. Schober pridno potuje. Avstrijski kancelar dr. Schober je bil pred kratkim v Rimu ter Berlinu in bo posetil v najkrajšem času še Pariz ter London.

Najnovejša Tardieujeva vlada na Francoskem je prejela pri predstavi pred parlamentom zaupnico 53 glasov. Francija potrebuje baš sedaj količkan delovno vlado, ker je bila obiskana od silne povodnji, ki je zahtevala 600 mrtvih žrtev ter porušila več tisoč hiš, one mogočila spomladansko delo na poljih in predvsem pobrala kmetom delovno živino. Škodo cenijo nad 2 milijardi zlatih frankov. Težko prizadetim pomaga vojaštvo, vlada z denarno podporo in prebivalstvo s prostovoljnimi darovi.

Londonska razorožitvena konferenca, ki je bila dvakrat prekinjena radi dveh kriz francoske vlade, se zopet nadaljuje.

Pe španskem se širi zelo republikansko gibanje. Da se zajezí republikanizem, bo najbrž uvedena ponovna diktatura pod kakim generalom.

V Rusiji je stopilo 25 milijonov kmetijskih gospodarstev v skupna gospodarstva (kolektiva). Tako naglega prodiranja kolektivizacije ni pričakoval nikdo in se zdi ta korak ruskega kmeta zelo sumljiv sovjetskemu diktatorju Stalinu.

Mohamed.

Mladost.

Mohamed se je rodil leta 571 p. Kr. Njegov oče Abdallah je umrl kmalu in je zapustil vdovi Amini eno hišo, eno sužnjo, 5 kamel in nekaj ovc. Mohamed je bil star komaj 2 meseca, ko mu je umrl oče, a je trpel že kot otrok na krčih.

Ko je bil star 6 let, je potoval s svojo materjo v Medino v Arabiji. Na povratku mu je umrla mati v neki vasi.

Stric, Abu Talib, je vzel Mohameda in mu postal drugi oče. Abu Talib je bil tedaj nadzornik kaabe (arabsko = kocka, in je bilo štirioglato svetišče v Mekki) ter zelo veren; je torej čisto naravno, da je tudi nadarjeni Mohamed že v zgodnji mladosti usmeril svoje mišljenje v verska razglabljanja.

Mohamed je bil star 12 let, ko se je podal njegov stric na trgovsko potovanje v Sirijo in ga vzel seboj. Mladenček je potoval preko nelzmernih puščav v gosto obljubena sirska mesta. V kraju Bosra se je utaborila karavana v bližini nekega krščanskega samostana. Med njih z imenom Georgij je bil začuden nad Mohamedovo nadarjenostjo ter vedoželjnostjo in mu je prerokoval, da bo znamenit mož.

S 25. letom je postal Mohamed vodja trgovskega podjetja udove Kadiše. Imel je tako srečno roko v trgovini, da je prejemal bogato plačo in potoval večkrat v južno Arabijo.

Njegova razumnost, spretnost in priključiva zunanost so vzbudile v Kadiši ljubezen, kar sama mu je ponudila

zakon. Mohamedovo zakonsko življenje je bilo srečno. Rodila se mu je ena hčerka in dva sina, a otroci so kmalu umrli.

Poklic za preroka.

Sčasom je začela iti Mohamedova trgovina rakovo pot, ker se je vedno bolj udajal verskim sanjarim.

Večkrat se je skril sam ali s svojo ženo v votlino hriba Hiva pri Mekki in je razmišljal o verskih naukih cele mesece. Ker je veliko občeval z judi in kristjani, se mu je zdelo poganstvo v Mekki smešno. Čital je sv. pismo stare in nove zaveze in je poznal dobro razcepjenost tedajšnjih kristjanov. Rodila se mu je misel, da se je resnična ter prava vera, kakor sta jo učila Mozes in Kristus, prelevila v praznoverje in je baš tedaj napočil čas, oznaniti narodom pravo vero. Kmalu se je smatral za preroka, katerega je napovedal Mozes, za svetega duha, katerega je prerokoval Kristus, da bo učil njegove učence resnico. Bil je uverjen, da gleda večkrat nadangela Gabrijela, od kojega luči se je čutil obdanega. Kadar je bil zamaknjen, je ležal brez zavesti; njegove oči so bile zaprte in njegov obraz pokrit s penami, mnogokrat je kričal na ves glas. Vse, kar mu je bilo razodeto, je pustil zabeležiti in iz te pisane zbirke je nastalo mohamedansko sveto pismo, ki se imenuje »koran«.

Mohamedu je bilo 40 let, ko je imel prvo prikazen.

Prvi javni nastopi in beg.

Mohamed je skušal pridobiti za svoj nauk pristaše. S pridobivanjem vernikov je šlo zelo počasi. Po preteku treh let je imel zbranih krog sebe le 40 oseb in sicer mlade ljudi, tujce ter sužnje. Njegovi sestanki so bili skrivni, a ko so jih odkrili, je izbruhnilo sovraštvo napram novotarju.

Prerok in njegovi zvesti so morali veliko prestati. Zasmehovali so ga v pesmih, v svetišču (kaabi) bi ga bili nekoč skoro zadavili. Mnogi so zahtevali od preroka čudežev, kakor sta jih delala Mozes in Kristus. Pri teh zahtevah je kazal Mohamed ponosno na koran, ki je pravi čudež: njegov jezik je tako vzvišen, vse podprto z dokazi, kakor jih je moral podati le bog.

Ko se je nova vera vedno bolj in bolj širila, so sklenili korejšiti (vladarji Meke in svetišča kaabe) umoriti Mohameda. Iz vsake korejšitske družine bi naj prebodel po en član istočasno prerokova prsa.

Mohamed je zvedel pravočasno za to zaroto in se je skril s prijateljem v votlino hriba Thaur. Tri dni sta ostala v skrivališču, odkoder sta pobegnila v Medino, kjer so ju sprejeli z največjim navdušenjem.

Beg Mohameda iz Mekke v Medino se imenuje »hedžra« in tvori začetek arabskega časovnega računanja, ki začne 16. julija 622.

Slavnostni sprejem v Medini je popolnoma predrugačil Mohamedov značaj. Mesto ljubezni do bližnjega je pričel oznanjati vojno proti nevernikom. On je postal vodja stranke in vojskovodja. Prejšnji sanjač in zamaknjene